નકલી કિતાબો ખરીદતાં પહેલાં કાદરી કુંપનીની રજીસ્ટર્ડ થયેલી કિતાબો બીલીમોરાથી મંગાવવાનું ધ્યાનમાં રાખવું.

ગુલઝારે અબરાર.

—: ઉર્દૂ :—

કિસ્સએ મીરાં દાતાર.

બનાવનાર, તથા છપાવી પ્રગટ કરનારઃ—
મીર સૈયદઅલી કાદરી, બીલીમોરાઆ.
પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું–દેસાઈ સ્ટ્રીટ–બીલીમોરા.

[સાતમી આવૃત્તિ.] [નકલ ૨૦૦૦
સને ૧૯૨૩ ઈસ્વી.] [સને ૧૩૪૧ હીજરી.

સુરત ચૌટાના પુલપર આવેલા "શંકર" પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં
નારાયણરાવ લક્ષ્મણરાવ નીકમે છાપી.

કિંમત રૂ. ૦-૪-૦

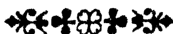
ગુલઝારે અબરાર,

ઉર્ફે

કિસ્સયે મીરાં દાતાર.

દિબાચો.

મીરાં દાતારના એહવાલથી ઘણાં લોકો નાવાકેફ છે, અને તેમની હકીકત જાણવા માટે લોકો ઘણાં આતુર હોવાથી પ્રથમ ગુજરાતી જબાનમાં કિસ્સો લખવામાં આવેલો, પરંતુ ઉરદુ જબાનમાં એ કિસ્સો લખવાની જરૂર જણાઈ. અને તેથી ઉરદુ જબાન અને ગુજરાતી હરફોમાં આ કિસ્સો લખ્યો છે. મીરાં સાહેબનાં એહવાલ માટે કોઇ તવારીખની કિતાબ નહીં હોવાથી ટુંક હકીકત લખવામાં આવી છે. આશા છે, કે મીરાં સાહેબનાં હાલથી વાકેફ થનારાઓ જરૂર આ કિતાબ ખરીદ કરી ફાયદો ઉઠાવશે.

પ્રથમની છ આવૃત્તિઓ ખપી જવાથી ઉરદુ જબાનમાં સાતમી વખત સુધારા વધારા સાથે આ આવૃત્તિ છપાવી છે. કદાચ કોઇ સાહેબને એમાં ભુલ નજર આવે, તો દરગુજર કરશે. એવી આશા છે.

બીલીમોરા. } લી૦ દુઆગો,

દેમડી સ્ટ્રીટ, } મીર સૈયદઅલી કાદરી.

૧

ગુલઝારે અબરાર,

ઉર્ફ

કિસ્સયે મીરાં દાતાર.

૭૮૬

હમ્દો સલામત–કે બાઅદ વાઝેહ હો, કે ગુજરાતકે અવલીયાઓં–મેંસે મશહુર ઓર માઅરૂફ, વલીયે કામીલ, કોદ વતુલ આરેફીન, હઝરત મીરાં **સૈયદઅલી, ઉર્ફ મીરાં દાતાર** રહ, સાહેબ. કે જીનકા રૌઝા મુબારક, રજપુતાના માલના રેલવેકા સ્ટેશન ઉંઝા નામી હે. ઉસકે કરીબ દો કોસકે ફાસિલે પર ગાયકવાડી રીયાસતકા એક છોટા કરીયા ઉનાવા નામકા હે, વહાં પર મૌજુદ હે, આપકા એહવાલ રાવીયાંને ફસીહુલ લીસાન. ઇસ તરેહસે બયાન ફરમાતે હેં, કે ગુજરાત–કે બાદશાહ **અહમદ** શાહકે ઝમાનેમેં આપકે દાદા **સૈયદ અલીમુદ્દીન** સાહેબ, અગસે સને ૮૦૦ હીજરીમેં ગુજરાતકે પાયે-તખ્ત શેહર અહમદાબ-મેં તશરીફ લાયે ગુજરાતકે બાદશાહને આપકે ફઝાયેલ, ઓર કમાલાત–કી શોહરત સુનકર, આપ પર દીલો જાનસે ફરેફતા, ઓર શયદા હોકર, કમાલ શફકતસે પેશ આયા, ઓર આપકો એક જાગીર

અતા ફરમાઇ. આપને વહાં ચંદ મુદ્દત સુકુનત ફરમાઇ, ઓર બાઅદ ઉસકે શેહર અહમદાબાદસે નીકલ કર, ઉનાવેકો તશરીફ લે-ગયે ઓર વહાં પર રેહના ઇખત્યાર કીયા. ઉનકી પુસ્તસે સૈયદ મોહંમદ ઉર્ફે ડોસુમીયાં રહ. સાહેબ પયદા હુવે. ઓર સૈયદ ડોસુ-મીયાંકી પુસ્તસે હઝરત મીરાં સૈયદ-અલી ઉર્ફે મીરાં દાતાર રહ. પયદા હુયે. આપકી યાને હઝરત મીરા સાહેબકી હકીકી વાલીદા સાહેબા, કે જીનકા ઇસમે મુબારક રાસતા બીબી થા, વોહ આપકી ઉમર જબ છે મહીનેકી થી. ઉસ વક્ત ઇસ દારે ફાનીસે મુલકે જાવેદાની-કે તરફ રેહલત ફરમા ગઇ થીં, ઇસલીયે આપકી પરવરીશ આપકી સેતીલી માં, દામાબાઇકે સુપુર્દ હુઇ. ઉન્હોંને હઝરત મોસુફકી બ-ખુબી પરવરીશ કી. ઓર દુધભી પીલાયા રાસ્તી બીબીકી હયાતી-મેંહી આપકે વલીદ, સૈયદ ડોસુમીયાંને દામાં-બાઇસે નીકાહ કરલીયા થા.

ગુજરાતકે બાદશાહ અહમદશાહકી વફાતકે બાઅદ, અહમદાબાદકી તખ્ત નશીની સુલતાન મોહંમદશાહકો હુઇ, ઓર મોહંમદશાહકે ઝમાનેમેં માંડુ-ગઢકા રાજા, કે જો બહોત શરીર, ઓર ઇસલામકા કટ્ટા દુશમન થા, યાને કોઇભી ઇસલામીકા મોહ નહીં દેખતા થા, ઓર મરદુમ આઝારી કર રહા થા ઓર સુલતાન મોહંમદકા શ.હ-કે હુકમકો કુછ ધ્યાનમેં નહીં લાતા થા, ઇસલીયે જબ સુલતાન મોહંમદ શાહને માંડુગઢકે રાજાકો ઇસલામસે મુશર્રફ હોનેકા પયગામ ભેજા, તો ઉસ પયગામસે ખફા હોકર, જંગ કરને-પર આમાદ હુવા. ઇસલીયે સુલતાનને માંડુગઢકે તરફ લસ્કરે ઇસલામ-કો ભેજા, લસ્કરે ઇસલામને વહાંસે કુચ કરકે માંડુગઢ પહોંચે, ઓર રાજાકો કેહલા ભેજા, કે તુ ઇસ

ફ્સાદસે બાઝ આ, ઓર દીને મોહંમદ-કો કુબુલ કર, લેકીન ઉસ બેદીન; બારે સંગ-દીલને ઇસ પયગામકો કુછ ખ્યાલમેં નહીં લાયા, આખીર લાચારીકો લશ્કરે ઇસલામને મુકાબિલા કીયા. ઓર ચંદ રોજ તક દોનોં તરફસે જંગ જારી રહા, લેકીન દોનોં-મેંસે કીસીકી ફતેહ નહીં હુઇ. બાદશાહ બહોત હયરાન હુવા, કે ઇસકા કયા સબબ હે, કે દોનોં-મેંસે કીસીકી ફતેહ નહીં હોતી ! ઓર દિલમેં ખ્યાલ કરને લગા, કે ઇસકી તદબીર કયા કરના ચાહીયે ? કે જીસમેં ફતેહકી સુરત નઝર આવે ? આખીર નુજુમીયોંકો બુલાકર કહા, કે તુમ નુજુમકે જરીયેસે દરયાફત કરો, કે યે કયા ભેદ હે ! નુજુમીયોંને હીસાબ લગાકર બહોત ગઓર, ઓર ફીકરકે બાઅદ યે નતીજા બ્યાન કીયા, કે આપકે લશકરે ઝફર પયકરમેં સૈયદ ડોસુમીયાં સાહેબ રહ, હે. ઓર વોહ સરકારસે જાગીર પાને હેં, ઉનકે લખતે જીગર નુરૂલ અબસાર, હઝરત સેયદ અલી સાહેબ હેં. ઉનકે નામ પર ઇસ કીલએકી યાને માંડુ-ગઢકી ફતેહ લીખ્ખી હુઇ હે, બાદશાહને નુજુ-મીયોંકી બાત પર ભરોસા કરકે, ઉનસે દરયાફત કીયા. કે ઇતને બડે લશ્કરમેંસે ઉનકો ઢુંડ નીકાલના કયસા બનેગા, નુજુમીયોંને અર્ઝ કી, કે આજ રાતકો બહોત જોરસે આંધી ચલેગી, ઓર પાનીભી બરસેગા, ઓર હવાકે સબબસે તંબુ. ઓર ખયમે ઉખડ કર ગીર પડેંગે, ઓર તમામ ચીરાગ ગુલ હો જાવેંગે, ફક્ત એક ખયમા કાયેમ રહેગા. ઓર ઉસમેં ચીરાગ કાયેમ રહેગા, ઓર વોહી ખયમા સૈયદ ડોસુમીયાં સાહેબકા ખ્યાલ કરના, ઉસ ખયમેકે અંદર સૈયદ સાહેબ મૌસુફ તીલાવતે કુરઆન શરીફમેં મશગુલ હોંગે, યેહી ઉનકા પતા હે, ચુનાંચે કુદરતે પરવર દીગારસે રાતકો વયસીહી આંધી

ચલી, ઓર જોરકા મેંહ બરસા, ઓર અયસા અંધેરા હો-ગયા, કે જીસકા બયાન કરના મુમકીન નહીં હે, બાદશાહને ઇસ હાલતમેં બ-જાતે ખુદ, અપને મુકામસે બાહેર નીકલ કર તલાશ કરને લગે, લેકીન અંધેરેકે સબબસે કુછ નઝર નહીં આતા-થા, જબ બીજલી ચમકતી થી, તબ ઉસકે ઉજાલેસે આગે બડહતે યે, અલ-ગરઝ ઇસી તરેહ તકલીફ ઉઠાતે હુયે, સૈયદ ડોસુમીયાં સાહેબકે ખયમે નઝદીક પહોંચે, ઓર વહાં જાકર દેખા, તો સૈયદ સાહેબ મૌસુફ તંબુકે અંદર ચીરાગકી રોશનીમેં કલામે શરીફકી તીલાવતમેં મશગુલ હેં.

સુલતાન ખયમેમેં તશરીફ લે-ગયે, ઓર સૈયદ સાહેબકો તીલાવતમેં મશગુલ દેખકર ખામોશ બયેઠ ગયે, જબ સૈયદ સાહેબ તીલાવતે કુરઆને મજીદસે ફારીગ હુયે, તો સુલતાને ગુજરાતકો અપને રૂબરૂ દેખકર બહોત તાઅજ્જુબ કીયા. ઓર બ-સદ તાઅ-ઝીમ અર્ઝ કી, કે આપકા યહાં તક તકલીફ ગવારા ફરમાકર તશરીફ લાનેકા ક્યા બાએસ હે ! અગર આપ મુજકો આપકે નઝદીક બુલવાતે, તો મેં ખુદ ચલા આતા. ખયેર, ફરમાઇયે કે આપકા ક્યા હુકમ હે ? જો કુછ આપ ઇરશાદ ફરમાઇંગે. વોહ મેં બ-સરો ચશમ બજા લાઉંગા.

બાદશાહને કહા, કે આપકો યે હાલ માઅલુમ હે. કે જાડુગઢકા રાજા ઇસલામકા બહોત બડા દુશ્મન હે, ઓર ઉસને બહોત સર ઉઠાયા થા, ઓર હમારે હુકમકા માનતા નહીં થા, ઇસલીયે એક મુદ્દત હુઇ ઉસસે લડાઇ હો-રહી હે. ઓર અભી તક કીસીકી ફતેહ નહીં હોને પાઇ. આખીર બ-મજબુરી મેંને નુજુમીયોંકો બુલવાયા, ઓર ઉનસે ઇસકા ભેદ પુછા ગયા, તો ઉન્હોંને યેહ ખુલાસા કીયા, કે ઇસ લડાઇકી ફતેહ સૈયદ ડોસુમીયાં સાહેબકે હાથે આપકે બખ્તે

ઉમર ફરઝંદ, મીરાં સૈયદ અલીકે નામ-પર લીખ્ખી હુઈ હે. ઓર જબ તક વોહ ઇસ લડાઇમેં શામીલ નહીં હોંગે, વહાંતક હરગીઝ આપકી ફતેહ નહીં હોગી. સુલતાનકી ઇસ ગુફતગુ-કે સુનનેસે સૈયદ સાહેબ બહોત ફીકરમંદ હુયે, કે અબ કયા કરના ચાહીયે! અલ-ગરઝ આપને બહોત ગઓર ઓર ફીકરકે બાઅદ, બાદશાહકો જવાબ દીયા, કે આપ ચંદ રોજ સબરે કરેં, ક્યું-કે ફીલ-હાલ મેરે ફરઝંદ સૈયદ અલીકી શાદી હે, ઇસલીયે શાદીકે ઐયામ ગુજરે બાઅદ, આપકી ખીદમતમેં હાઝીર કરૂંગા. બાદશાહને ઇસ બાતકો મંઝુર નહીં કીયા, ઓર ફરમાયા, કે યે લડાઇ સીર્ફ કાફીરોંકા કુફ્ર મીટાનેકે લીયે હો-રહી હે, ઇસલીયે આપ બ-રાહે મેહરબાની આપકે ફરઝંદકો જલ્દ બુલવાઇયે, કે ઉનકે આનેસે તમામ ઝગડા તય હો-જાયેગા. સૈયદ સાહેબને લાચાર હોકર, એક ખત લીખ્ખા, ઓર કાસીદકે સાથ વોહ ખત ઉનાવેકો અપને બડે સાહેબ-ઝાદે, સૈયદ અબુ મોહમદ ઉર્ફે **અબુમીયાં**-કે નામ-પર રવાના કીયા. ઉસ ખતમેં તમામ કેફીયત લીખ્ખી ગઇ, કાસીદ વોહ ખત લેકર ઉનાવેકો રવાના હુવા, ઓર બહોત જલ્દ મંઝીલ તય કરકે વોહ ખત ઉનાવેકો પહોંચાયા, સૈયદ અબુ મોહંમદને ખત કાસીદકે હાથમેસે લેકર અપની આંખોંકો લગાયા. ઓર ખતકો પરહકર બહોત ફીકરમંદ હુવે. ઓર ખતકે મઝમુનસે કીસીકો આગાહ નહીં કીયા, શબકો ખાબમેં **મીરાં સૈયદ અલી** સાહેબકો યેહ ભેદ ઝાહીર હુવા, પસ મીરાં સાહેબને સુબો-હકી નમાઝસે ફારીગ હુવે બાઅદ, અપને બીરાદરે મોઅઝ-ઝમ સૈયદ અબુમીયાંસે ખત તલબ કીયા, ઉન્હોંને ખત દેનેમેં બહોત ઉજર કીયા, લેકીન હરગીઝ નહીં માના. ઓર ખત લેકર પરહા,

ખતમેં લડાઇકા એહવાલ લીખ્ખા હુવા થા. ઓર યેહભી લીખ દીયા થા. કે ઇસ ખતકે દેખતેહી ફૌરન ચલે આના, કયું-કે યેહ ઇસલામકી; લડાઇ હે, ઇસલીયે ઇસ લડાઇમેં મદદ કરના લાઝીમ હે ખતકો પરહતેહી આપકા દીલ કાબુમેં નહીં રહા, ઓર અપની સોતીલી વાલીદા, દામા-બાઇસ લડાઇમેં જાનેકો રૂખસત તલબ કી. યેહ ખબર વહશત અસર સુનકર તમામ અઝીઝ, ઓર અકારીબને જમા હોકર આપકો સમઝાયા, કે કલકે રોજ તો તુમ્હારી શાદી હે, ઓર શાદીકો છોડકર આજહી તુમ રૂખસત હોના ચાહતે હો! યે મુનાસીબ નહીં હે, ઇસલીયે બેહતર તો યેહ હે. કે આપ શાદીકે બાઅદ, વહાં તશરીફ લે-જાવેં. લેકીન આપને યે કેહના કીસીકા કુબુલ નહીં કીયા. ઓર કહા, કે મુજકો ખુદા, ઓર ઉસકે હબીબકી ઇતાઅત, ઓર રઝામંદી ઇખત્યાર કરના શાદીસે ઝીયાદા અફઝલ હે.

જબ **મીરાં સૈયદ અલી,** અપની શાદીકી ધુમધામ છોડકર, તમામ કુબેકે લોગોકો ઓર અહબાબકો રોતે હુવે રોતકર સફર પર મુસ્તઅદ હુયે. તબ અવ્વલ ઉનાને અપને દાદા સૈયદ અલાઉદ્દીન સાહેબકી મઝારે મુબારક પર તશરીફ લાયે, ઓર એક મીસવાક લેકર અપને દાદાકી મઝારકે કરીબ ઝમીનમે ગાડ દીયા, ઓર અપને હમ-રાહીયોંકો વસીયત કી, હે હમારી શહાદતકે બાઅદ હમારી લાશકો લાકર યહાં દફન કરના. ખુદાકી કુદરતસે વોહ મીસવાક સર સબ્ઝ હોકર દરખ્ત હો-ગયા, વોહ દરખ્ત અબ-તક હઝરત મીરાં સાહેબકી દરગાહકે કરીબ મૌજુદ હે. આપને અપને હમ-રાહીયોંકો યે વસીયત કરકે ફાતેહા પરહા, ઓર જાનીબે લશકરે ઇસલામ કુચ કીયા. ઓર બહોત જલ્દ મંઝીલ તય કરતે હુયે માંડુગઢ પહોંચે, ઓર અલ્લાહો

અકબરકા સદા કરતે હુયે, લશકરે ઇસલામમેં દાખીલ હુયે, ચોકીદારોંને યે ખુશ ખબરી અપને બાદશાહકો સુનાઇ, વોહ ઇસ ખબરકે સુનતેહી નીહાયત ખુશ હુયે, ઓર આપકો ઇજ્જતકે સાથ દરબારમેં દાખીલ કીયે. ઓર બહોત શફકત, ઓર ઇનાયતસે પેશ આકર, ઇનઆમ ઓર ખીલઅતસે સરફરાઝ ફરમાયે, ઓર આપકો જંગકે એહવાલસે આગાહ કીયા, પસ મીરાં સાહેબને ફરમાને શાહીકો બજા લાકર, મયદાને જંગમેં જાનેકી રૂખસત તલબ કી, ઓર દુસરે રોજ સુબોહકો મીરાં સાહેબને તમામ ફોજકે સરદાર બનકર, નકકારા લડાઇકા બજવાયા, નક્કારેકી આવાઝસે, ઓર અલ્લાહો અકબરકી સદાસે મયદાને જંગ ગુંજ ઉઠા, ઓર લસ્કરે કુફ્ફાર, યે આવાઝકે સુનતેહી મારે હયબતકે થરરા ગયે, રાજાને અપને સરદારોંસે કહા, કે આજ કોન અયસા બહાદુર, ઓર દીલાવર જંગમેં નમુદાર હુવા, કે ઉસસે લશકરે ઇસલામમેં ઇતના જોશ પયદા હો-ગયા હે. શાયેદ યેહી શખ્સ અપને લશ્કરકો શીકસ્ત દેગા; ઓર ઇસસે બચનાભી દુશવાર નઝર આતા હે, ઇસ ફીકરમેં મહાકાલી, ઓર કઇ દેવતાઓંકા નામ લેકર ઉનસે મદદકી દુઆ માંગી. ઓર ખુબ બંદો-બસ્તસે મયદાને જંગમેં મુકાબિલેમેં આયા, ઓર દોનોં તરફસે જંગ શુરૂ હો-ગયા. ઇધર અલ્લાહો અકબરકી સદાયેં બુલંદ હોને લગી. ઓર ઉધર હર હર મહાદેવકી આવાઝસે મયદાન ગુંજ ઉઠા. દોનોં તરફસે ખુબ જંગ હોતા રહા, ઓર બહાદુરોંને અપના જોર, ઓર હુનર દીખલાયા. આખીર લશ્કરે ઇસલામને ફોજે કુફ્ફાર પર, અલ્લાહો અકબરકી સદા કરતે હુયે એકદમ હમલા કીયા. ઓર ઇસ જોરસે તલવારેં ચલાઇ, કે લાશોંકે ઢેરકે ઢેર લગા દીયે, ઓર હઝરત મીરાં

સૈયદ–અલી રહ, ને હમેશાના સફોંકા ચીરતે હુવે. કુફ્ફારોંકી ફોજમે દાખીલ હોકર, શમશેર ચલાના શુરૂ કીયા. કુફ્ફારોંકે બતને આદમી મરે. ઓર ઝખમી હુવે, કે જીસકા શુમાર ખુદાહી ખુબ જાનતા હૈ. મુશરીકોંકા ચારોં તરફ્સે માર પડની શુરૂ હુઇ. તો ઉનકી હીમ્મત ટુટ ગઇ, ઓર મારે જાનેકી હયબતકે સબબસે હથીયાર છોડ છોડકર ભાગના શુરૂ કીયા. ઓર ભાગકર કિલએકા દરવાઝા બંધ કરલીયા. લેકીન ઇસલામી બહાદુરોંને ઉનકા પીછા પકડા. ઓર મીરાં સૈયદ–અલી સાહેબને દરવાઝે પર પહોંચ–કર, કીલએકા દરવાઝા તોડ ડાલા. ઓર કીલએમેં દાખીલ હોકર, બહોતસે મુશરીકોંકો કયેદ કર લીયા. પસ જીસને ઇસલામ કુબુલ કીયા, ઉસકો પનાહ દી, ઓર જો મુનકીર હુવા, ઉસકો વાસિલે જહન્નમ કીયા. મુશરીકોંસે જબ યે મોઆમીલા ચલ રહા થા, ઉસ વકત મોકા પાકર માંડુગઢકા રાજા, જાનકે ખોફસે તને તનહા ભાગકર, એક પહાડકી ગારમેં જા છુપા. ઉસકો ઢુંડનેકી લશકરે ઇસલામને હરચંદ તલાશ કી, મગર ઉસકા પતા ન મીલા. ફોજે શાહીને ડંકા ફતેહકા બજાયા. ઓર અ-લ-મે મોહંમદી, કિલએ –પર ચડાયા, ઓર સીજદયે શુકર બ-દરગાહે મુઅ્બુદ દાઅવાત બજા લાયે.

માંડુગઢકે રાજાકો શીકસ્ત દેનેકી, ઓર ઉસકા કીલઆ લશકરે ઇસલામને ફતેહ કરનેકી ખબર, ગુજરાતકે બાદશાહકો હોનેસે બહોત શાદ, ઓર ખુર્રમ હુવા. ઓર જશને શાહાના કીયા. ઓર આલીમાં, ઓર ફાઝીલો, ઓર મસાકીનીકોં રાહે ખુદા–પર બહોત કુછ ખયરતા દી. મીરાં સૈયદ અલી રહ, અપની ફોજસે અલાહીદા હોકર રાજાકી તલાશમેં અકેલે બાહેર નીકલે. ઓર બહોત જીસ્તજુ–કે બાઅદ, ઉસી

પહાડકે કરીબ પહોંચે, કે જહાં રાજા છુપા થા. વાંહ-પર જાકર દેખા, તો પહાડકી ગારકે અંદર જાનેકે રાસ્તે પર, એક ચોકીદાર બયઠા હુવા હે. આપને ઉસ ચોકીદારસે પુછા, કે તુ કોન હે? ઓર યહાં કીસ લીયે બયઠા હુવા હે? ઉસને મારે ખૌફકે જવાબ દીયા. કે ઇસ ગારમેં માંડુગઢકા રાજા છુપા હુવા હે, ઓર ઉસકી નિગેહ-બાનીકે લીયે મેં યહાં બયઠા હું, આપને ચોકીદારકી ઝબાની યે હાલ સુનકર બહોત ખુશ હુયે, કે દીલકા મુદ્દઆ અબ બર આયેગા, પસ આપ ઘોડે પરસે ઉતરે, ઓર ઘોડા ચોકીદારકો બાંધનેકે લીયે દીયા, ઓર આપ ગારકે અંદર ચલે ગયે. પસ અંદર જાકર દેખા, તો રાજા નીંદકી ગફલતમેં પડા હુવા હે, મીરાં સાહેબને ઉસકો જગાયા. ઓર કહા, કે લે અબ હુશીયાર હોજા હમ તેરે નઝદીક આ-પહોંચે. અબ તુ કહાં-તક ભાગતા ફીરેગા! ઇસસે બેહતર તો યેહ હે, કે તુ હમારે સાથ ચલકર, બાદશાહે ગુજરાતકે રૂબરૂ ઇસલામ કુબુલ કર, ઓર કુફ્રસે બાઝ આ. લેકીન રાજાને હરગીઝ નહીં માના, આખીર મીરાં સાહેબને ઉસ બે-દીન, ઓર મુનકીરે ઇસલામ રાજાસે કહા, કે તુ ઇસલામ કુબુલ નહીં કરતા હે, તો બાહેર નીકલ કર મુઝસે મુકાબીલા કર, લેકીન મુઝકો શરમ માઅલુમ હોતી હે, કે તેરે પાસ કોઇ હથીયાર નહીં હે. ઓર બ-ગયેર હથીયાર વાલોંસે લડના બહાદુરોંકા કામ નહીં હે, ઇસલીયે તુ મેરે પાસકી કટાર લે, ઓર જંગ કર, રાજાભી ઇસ ગુફતગુસે નીહાયત ખુશ હુવા, ઓર ઉસને કટાર માંગનેસે આપને ફૌરન અપની કમરસે કટાર નીકાલ કર, રાજાકો દી, યે રહમ-દીલી, ઓર શુજાઅત, ઓર હક પસંદીકો દેખના ચાહીયે, કે મીરાં સાહેબને અપને દુશમન-કે પાસ હથીયાર નહીં હોને-સે

ઇતાઆતી પસંદ નહીં કીયા. ઔર ખુદકે પાસસે ઉસકો હથીયાર દેકર બાહનેકો મોઅકા દીયા, ઇસીકો ઇનસાફ ઔર શરાફત કેહના ચાહીયે, ક્યુંકે હર કોઇ અપને દુશ્મનસે અયસા સુલુક નહીં કર સકતા હે. જબ રાજાકો કટાર દી-ગઇ, તો ઉસને કહા, કે પેહલે તુમ મુજપર વાર કરો, લેકીન મીરાં સાહેબને જવાબ દીયા, કે હમારા યે તરીકા નહીં હે, કે હમ પેહલે વાર કરેં. ઇસકે બાઅદ, રાજાને મોઅકા પાકર કટાર ઉઠાને-હી મીરા સૈયદ-અલીકે પેટમેં માર દી, ઔર ઝખમભી કારી લગા, પસ મીરાં સાહેબને ઉસી વકત અલ્લાહો અકબરકી સદા બુલંદ કરકે, તલવાર આબદાર ખેચકર રાજાકી ચોટી, એક હાથસે પકડ-કર દુસરે હાથસે સર ઉસકા કાટ લીયા. ઔર વાસીલે જહન્નમ કીયા. અલ-ગરઝ આપને સર ઉસકા હાથમેં લેકર, બ-સબબ ગશ આનેકે એક પથ્થર પર બયેઠ ગયે, ઔર ઉસી જાયે પર શરબતે જામે શહાદત સાકીયે કૌસરકે હાથસે પીકર, દાખીલે ગીરોહે શોહદાયે આલીશાન હુયે, યાને આપકા ઇન્તેકાલ હો-ગયા, ઇન્ના લિલ્લાહે વ-ઇન્ના ઇ-લયહે રાજે-ઉન.

માંડુગઢકા કીલઆ હઝરત મીરાં સાહેબકે હાથસે ફતેહ હોનેકે બાઅદ, આપકી તલાશ લશકરે ઇસલામને બહોત કી, લેકીન કહીં પતા નહીં મીલનેસે અફસોસ કરતે હુયે વાપીસ આયે. ઔર આપકે વાલીદ સૈયદ ડોસુમીયાં સાહેબભી, અપને ફરઝંદ નુરે નઝરકે તરફસે બહોત ફીકર-મંદ હોકર અફસોસ કર રહે થે, ઔર અબ કહાં તલાશ કરના ઇસ ખ્યાલમેં થે, કે ઇતનેમેં આપકો નીંદ આ-ગઇ, ઔર ખ્વાબમેં હઝરત મીરાં સૈયદ-અલીકે તરફસે યે બશારત હુઇ, કે હમારી લાશ ફુલાની જાયે પર હે. તો આપ વહાંસે લાશ લે-જાવો;

લેકીન આપકે વાલીદને કહા. કે આપ બાદશાહે ગુજરાતકો ફ્રુસ બમરકી બશારત દો, તાકે વોહ બંદોબસ્ત કરે, પણ મીરાં સાહેબને બાદશાહકો ખાબમેં બશારત દી. કે તુમ કીલ્લએકી ફ્તેહસે ખુશ હોકર બયઠે હો, ઔર હમારી કુછ ખબર નહીં રખને હો ? ખાબે ગફ્લતસે બેદાર-હો જાઓ. ઔર હમારી લાશ ફુબાની જાગે પર હે, વહાંસે લાકર જહાં હમારા મીસવાક ગાડા હુવા હે. વહાં-પર દફ્ન કરો, સુલતાનકો બશારત હોને-હી ફોરન આપકી લાશકો આપકે ઇરશાદ બ-મુજબ, જહાં મીસ્વાક ગડા હુવા થા. વહાં દફ્ન કરકે, આપકી તુરબત બનાઇ ગઇ, કીલ્લએકી ફ્તેહ સને ૮૫૮ હીજરીમે હુઇ થી.

હઝરત **મીરાં સૈયદ અલી** રહ, કા રૌઝયે મુબારક, ઉનાવા નામકે એક છોટે ગાઉંમેં મૌજુદ હે. રૌઝેકી ઝીયારતકો જાને-વાલે ઉંઝા સ્ટેશન પર ઉતર કર બગેલ ગાડીયોંમેં ઔર ટાંગોંમેં સવાર હોકર ઉનાવેકો જાતે હેં. સ્ટેશનસે ઉનવા ગાઉં દો .કોસકે ફાસીલે પર હે, ઉસંકે વકત ઉનાવેમે લોગોંકા બહોત હુજુમ હોતા હે. ઔર હરએક તરફ્સે બહોત લોગ આતે હેં. ઔર ઉર્સ ખલાસ હોનેકે વકતભી ઝાયેરીનકા વહાં-પર એહી હાલ રેહતા હે ઉર્સકે મોઅકે પર, ઉનાવેકો જાને આનેકા રાસ્તેમેં કોસી તરેહકા ખૌફ નહીં હે. લેકીન દુસરે મોઅકે પર જાને આને વકત શબકો નિકલના મુનાસીબ નહીં હે. કયું-કે ચોરોંકા, ખોફ બહોત રેહના હે, ઉનાવા ગાઉંમેં દાખીલ હોને-હી મીરાં સાહેબકે મામું સાહેબ, હમઝા શહીદ-કી દરગાહ હે. વહાં પેહલે ફાતેહા પઢ કર, ફીર આપકે રૌઝયે શરીફ-કે ગીર્દ, જો ચાર દીવારીકા અહાતા બના હુવા હે, ઉસકે દરવાઝેમે દાખીલ હોને-હી સ-સબબ તાઅઝીમકે વહાં પર જુતે ઉતાર કર, ખુલ્લે પાઉં દરગાહ

શરીફ પર જાકર ફાતેહા પરહતે હેં. આપકી તુરબતકે ઉપર ગુબંદ ઓર છત બના હુવા હે. તુરબતકે કઠેરે સોને ચાંદીકે બને હુગે હેં. ઓર દરવાઝે ચાંદીકે બને હુયે હેં. જો મુરાદ-મંદોંને બનવાયે હેં. તુરબતકે ચારોં તરફ સંગે-મરમરકા સહન બના હુવા હે, દરગાહકે સહનકી દાહની તરફ આપકે વઝીર નથ્થુ શાહીદ, ઓર બંન્ધુ શાહીદકી મઝારેં હેં. ઓર ઉનપરભી છત બના હુવા હે, ઉસ જાગે પર સીર્ફ ઔરતેં ઉર્સકે ઐયામમેં બયેઠતી હેં. મરદોંકો બયેઠનેકા હુકમ નહીં હે, દરગાહકી બાઈ તરફ આપકે મીસવાક-કા દરખ્ત હે, ઓર દરખ્તકે કરીબ આપકી સોતીલી માં, દામાવંતીકી કબર હે, ઓર ઉસ કબરકી બાઝુમેં આપકે વાલીદ સાહેબકી તુરબત હે, ઓર ઉસ તુરબતકે સહનકે નીચે નવ્વાબ સાહેબકી કબર હે, ઓર ઉસ કબરકે નઝ-દીક મુસાફીર ખાના હે. જહાં ફકીર લોગ ઉતરતે હેં. મુસાફીર ખાનેકે કરીબ મેહફીલ ખાના હે. ઓર ઉસકે નઝદીક ખુલા સહન હે. ઓર સહનકે કરીબ મસજીદ હે, મસજીદકે સહન-મેંભી લોગ ઉર્સકે મોકેકે પર મુકામ કરતે હેં, નમાઝકે વકત મસજીદમેં ઇતને લોગ જમાઅતમેં શરીક હોતે હે, કે મસજીદકે અંદર ઓર સહનકી જગા તમામ ભર જાતી હે. મસજીદકે કરીબ વુઝુ કરનેકે લીયે હોઝ બના હુવા હે, ઓર હોઝકે નઝદીક કુંવા હે. ઉર્સ-કે ઐયામમેં કુંવે કે

કરીબ તમામ ગીરોહકે ફુકરા, અપની અલગ અલગ જમાઅત મીલકર મુકામ કરતે હેં, ઓર ગુજરાતકે ફુકરાઓંકે બડે કઝીઓંકા મીરાંકે ચોક પરહી ફયસલા હોતા હે, હઝરત મીરાં સૈયદ અલી સાહેબ રહ, કી તુરબતકી પાંયતી તરફ રાજાકા સર ગાડા હુવા હે. કયું-કે હઝરત મીરાં સાહેબને આપકી લાશ દફન કરતે વકત રાજાકા સર આપકે

પાઉંકે કરીબ ગાડનેકી બશારત દી—થી. દરગાહમેં દાખીલ હોનેકે દો દરવાઝે હેં, ઓર કીલ્લેકી તરેહ અહાતા બના હુવા હે. ઓર અહાતેકે ધાબેકે નીચે તીન તરફ મેહરાબેં બની હુઇ હેં, મેહરાબોમેં લોગ રેહતે હેં, દરગાહકે સામનેકા જો દરવાઝા હે. વહાં મેહરાબમેં અનાજ, ઓર પનસારી (ગાંધી) કી દુકાનેં રેહતી હેં, ઓર ફુલ સબઝાભી ઉસી દરવાઝે પર માલી બેચતે હેં, દરગાહકી બાહેર એક મેમન બાઇને એક બડી મસજીદ બનવાઇ હે જીસમેં નમાઝે જુમઆ હોતી હે.

ઉરસ શરીફ આપકા સફર મહીનેકી પેહલી તારીખકો હોતા હે. ઓર સંદલ મોહર્રમકી અખીર તારીખકો ચાંદરાતકે રોજ બહોત ધામધુમ, ઓર એહતેમામસે ચડાયા જાતા હે. ઉરસમેં ગુજરાત, ઓર કાઠિઆવાડ, ઓર બહોત દુર દરાઝ મુલકોસે મુસલમાન, હીંદુ, પારસી, વ—ગયરા આતે હેં. ઓર પંધરા બીસ હજાર આદમીઓંકા મજમા હોતા હે, ઉરસમેં હર કીસમકા માલ લેકર દુકાન દાર આતે હેં, ચાહકે હોટલ. ઓર ખાનાભી મીલતા હે. લેકીન ઉરસકે અવ્વલસે આકર ગાંઉમેં મુજાવીરોંકે મકાનોંમેં યા દરગાહકે બાહેર, મુકામકી તજવીજ કરના ચાહીયે. કયું કે લોગ ઝીયાદા આતે હેં, ઇસલીયે મુકામ નહી મીલનેસે બડી તકલીફ હોતી હે.

જો લોગ ભુત, ઓર ડાકન. ઓર જીન, ઓર જાદુ, વ—ગયરા બલાઓંસે તકલીફ પાતે હેં, ઓર બીમારીઓંકી મુસીબતમેં મુબતીલા રેહતે હેં. અયસે લોગ દરગાહ શરીફમેં આકર રેહતે હેં, ઓર આરામ હોનેકે બાઅદ જાતે હેં, જો લોગ બલાઓંસે તકલીફ પાતે હેં, વોહ વહાં ઘુમતે (ધુનતે) હેં, ઓર બલાયેં કરામાતકે જોરસે તકલીફ પાકર, તમામ હાલ બયાન કરતી હેં, ઓર આખીરકો નાબુદ હોતી.

હેં. દીવાને આદમીયોંકો સંકલસે બાંધકર રખતે હેં દીવાને, ઓર બલામેં ફંસે હુયે જબ ધુમતે હેં, ઉસ વકત અજબ તમાશા હોતા હે. કયું કે વોહ દરખ્તોં-પર ચઢ જાતે હે, યા તો હોઝમેં ગીરતે હેં. ઓર દેખને-વાલે લોગ તાઅજ્જુબમે હોતે હેં. કે બ-સબબ ગીર જાનેસે ઉનકો કુછ નુકસાન નહીં હોતા હે. હઝરત મીરાં સાહેબકી કરામાતસે કયા હીંદુ, કયા મુસલમાન. સબ ફયેઝ પાતે હેં. આપકી કરામાતેં બહોત હેં. ઓર હીંદુ લોગભી આપકી કરામતકે મોઅતેકદ હોકર દરગાહ શરીફમેં રેહતે હેં. ઓર બલામેં ફંસે હુયે શખ્સ આપકી વાલીદાકી તુરબત પર પલ્લીમેં, ઓર હમઝા શહીદકી દરગાહ પરભી જાતે હેં, ઓર ફયેઝ પાતે હેં.

ઉનાવેસે પલ્લી દો કોસ હે. વહાં આપકી વાલીદા રાસતી-બાઈકી દરગાહ હે. ઓર વહાંભી ચાર દીવારી બની હુઇ હે. ઓર દરગાહ પર છત બના હુવા હે, ઉરસકે અૈયામમેં લોગ ઉંટોં-પર, યા પયદલ વહાં ઝીયારતકે લીયે જાતે હેં. વહાંકે મુજાવીર અલગ હેં, ઓર દરગાહકે નઝદીક ઉનકે મકાનાત હેં. હઝરત મીરાં સાહેબકી દરગાહ પર હજારોં રૂપીયોંકી મન્નતેં ચડતી હેં, ઓર વોહ આપકે મુજાવીર આપસમેં બાંટ લેતે હેં, ઉનાવેકે મુજાવીર માલદાર હેં, કયું કે ઉનકી પયદાયેશ અચ્છી હે, ઓર પલ્લીકે મુજાવીરોંકી હાલત વયસી નહીં હે. મીરાં દાતારકી કરામત, ઓર બુઝુર્ગી, બે-શુમાર હે, ઓર તમામ ગુજરાત, ઓર કાઠિઆવાડમેં ઘર ઘર આપકા નામ સબકી ઝબાં-પર જારી હે. ઓર આપકે નામસે ચંદ હીંદુ લોગ, ચીલા બનાકર, બીમારોંકો દરગાહ શરીફસે મંગવાયા હુવા પાની પીલાકર, અપના ગુજરા કરનેકે લીયે ઢોંગ કરતે હેં, તો આપકી ચીલ્લે પર કોઇભી હીનકાર

મુસ્લમાનને નહીં જાના ચાહીયે, ક્યું કે હઝરત રસુલે મકબુલ સલ, ને અ.દરી ઝુટી કબરેં, યાને ચીલ્લોં–પર ફાતેહા દેનેકો મના કીયા હે, બાઝ જાહીલ મુસલમાન ગે બાતસ ના–વાકીફ હેં, ઇસલીગે ઉનકો વાકીફ કરનેકે લીયે ઇત્તીલાઅન લીખ્ખા ગયા હે.

હઝરત મીરાં સાહેબ રહ, કી કરામાત પર ફીદા હોકર, મરહુમ મહારાજા ખંડેરાવ ગાયકવાડને સોને ચાંદીકે કઠેરે બનવા દીયે થે. ઓર કમખાબકે ગીલાફભી ચડાગે થે. જો અબતક મૌજુદ હેં. ઓર લંગર ખાનાભી જારી હે. દરગાહમેં મુકર્રર વકત પર ચોઘડીયે બજાયે જાતે હેં. ઓર સરકારસે પોલીસકી નીગરાની રેહતી હે, ઉરસકે અૈયામ–મેંભી પોલિસકા અછછા બંદોબસ્ત રેહતા હે.

જો લોગ અવલીયાઓંકી કરામાતસે મુનકીર હેં, ઓર દરગાહોં પર જાનેકો મના કરતે હેં, વયસે મુનકીરોંકો અયસી દરગાહોં પર લેજાકર, યે કરીશમા દીખલાના ચાહીયે, કે જીસસે ઉનકે દીલકો તસલ્લી હો–જાવે. ઓર બેજા સુખન અવલીયા–ઓંકી શાનમેં કેહના છોડ દેવેં. ખુદાવંદ કરીમ, ઉનકો હીદાયત નસીબ કરે, આમીન.

આપકા રૌઝા તાઅરીફકે કાબીલ હે, ઓર મુરાદ વાલોંકી મુરાદેં આપકે તુફેલસે ખુદાયે તઆલા બર લાતા હે. ઇસલીયે અગર ખુદા મકદુર દેવે, તો ઝુરૂર મીરાં સાહેબકી દરગાહકી ઝીયારત કરકે, સવાબ હાસીલ કરે, ઓર દીલી મકસુદભી પુરા કરે. ઇલાહી હમારે દીનદાર ભાઇઓંકો આપકી ઝીયારત નસીબ કર, ઓર અવલીયાઓંકી કરામાતોં–પર અકીદા કાયેમ કરનેકી હીદાયત નસીબ કર, આમીન, સુમ્મા આમીન.

ગઝલ.

અય મેરે દાતાર પ્યારે લે ખબર,
ભને હયદરકે દુલારે લે ખબર.
અલ્લાહ અલ્લાહ આપકા દરબાર કયા,
જાઉં મેં સદકે તુમ્હારે લે ખબર.
હઝરતે હસનેનકે તુમ લાલ હો,
ગોસુલ આઝમકે પ્યારે લે ખબર.
ભાઇ સૈયદ અંમુમીયાં કે હુઝુર,
નથ્થુ શાહ નાયેબ તુમ્હારે લે ખબર.
ખાદીમે દરગાહ યેહ મીયાં મોહંમદ,
રોઝો શબ દરપે પુકારે લે ખબર.

ગઝલ.

મેરે મીરાંકી અબ મુઝ પર ઇનાયત હોને-વાલી હે,
ફ્લક અબ બાઝ આ વર ન હીમાયત હોને-વાલી હે.
ન ઘભરાઓ ગરીબો બે-કસો લાચારો બીમારો,
દરે મીરાંસે તુમ સબકો બશારત હોને-વાલી હે.
સદક દીલસે પરહા જીસ શખ્સને કલેમા મોહંમદકા,
યકીનન ઉસકી મેહશરમેં શફાઅત હોને-વાલી હે.
મુઝે કયું કર સતાઇંગે ફરીસ્તે કબ્રમેં આકર,
મેરે મીરાંકી વહાં પરભી હીફાઝત હોને-વાલી હે.

કટાયા કમ સીનીમેં સર ખુદકા રાહ પર જાકર,
બતાઓ તો કીસીસે યે શુજાઅત હોને-વાલી હે.
સુખન-વર મેરી સુનકર ઈસ મદેહ-ખાનીકો યું બોલે,
તરક્કી પર અસર તેરી ફસાહત હોને-વાલી હે.

ગઝલ.

ગુલે ગુલઝારે હીંદુસ્તા, મેરે મીરાં વલી સરવર,
નશાંને પંજતન પઝદાં, મેરે મીરાં વલી સરવર.
તેરે રૌઝેકી જીનત દેખકર ઝાહીદભી કેહતે હેં.
યેહી હે ગુલશને રીઝવાં, મેરે મીરાં વલી સરવર.
જીલાયા આનમેં મુરદા લબે-જાં બખ્શકે માનીંદ,
યેહી હે ઇસાયે દોરાં, મેરે મીરાં વલી સરવર.
તેરી વોહ અબરૂએ ખમદારકા એક વાર કર મુઝ-પર,
યેહી હે હસ-રતો અરમાં મેરે મીરાં વલી સરવર.
તમન્ના હે યે ફકીયર કી કરો પુરી કરો પુરી,
મીલે મુજકો દરે મીરાં, મેરે મીરાં વલી સરવર.

ગઝલ.

જરા સુનીયે અરઝ મેરીભી હે દાતાર થોડીસી,
દીખાદો આપને મુખડેકી ઝલક સરકાર થોડીસી.
અજબ હો હુલ કરન્ગુ મેં રીહું મસ્તાના હાલતમેં,

જો હાસીલ હો મુઝે હુબ્બે શહે અબરાર થોડીસી.
નહીં મુશકીલ ઉનાવેકા મુઝે ફીર પહોંચના યારો,
અગર હો-જાવે યે કિસમત મેરી બેદાર થોડીસી.
મેં કેહતા હું જો જાતા હે ઉનાવેકી તરફ કોઇ,
અરઝ મેરીભી કરદેના વહાં ઝવ્વાર થોડીસી.
અસર પુરકતમેં તેરી બન-ગયા દીવાના સૌદાબ,
કરે મીરાંસે યે હાલત કોઇ ઇઝહાર થોડીસી.

ગઝલ.

ચલો અય મોઅમીનો દેખો મેરે દાતારકા સંદલ,
હેં લાઈ ધુમસે હુરેં મેરે સરદારકા સંદલ.
મુબારક આજકી શબ હે કહું કયા તુમસે અય યારો.
ભીજાયા અર્શસે હકને મેરે દીલદારકા સંદલ,
બના હે આજ વોહ દુલાહ હે જો આશીકે અલ્લાહ.
હે ઉસ મહબુબે હકકાની સખી સરકારકા સંદલ.
તલબ કરલો જો ચાહો મુદઆ હકસે તલબ-ગારો,
કરેગા આરઝુ પુરી મેરે ગમખારકા સંદલ.
ખુદાકા શુક્ર કર દારા મગમું હો-ગયા પુરા,
ચઢેગા હશ્ર તક ફસ-જા ગુલે ગુલઝારકા સંદલ.

ગઝલ.

કબસે દાતાર તેરે દર પર સદા દેતે હેં,
સદકા હસનેનકા તુમ કેહદો કે આ દેતે હેં.
વોહ સખી હેં મેરે દાતાર કે અલ્લાહ અલ્લાહ,
જો કોઇ ચાહે વોહી ઉસકો દીલા દેતે હેં.
ભુલતા હે જો કોઇ રાહ ખુદાકા બંદા,
ઉસકો ખુદ શાહ મેરે જાકે બતા દેતે હેં.
યે કરીશમા હે એક અદનાસા મેરે મીરાંકા,
કુમકે કેહતેહી વોહ મુરદોંકો જીલા દેતે હેં.
અબ તલક ઉનકી ખબર તુને ન-લી જાને જહાં,
લાંખો બીમાર તેરે દર પર સદા દેતે હેં.
તેરા વોહ રૌઝા હે દાતાર કે અલ્લાહ અલ્લાહ,
આકે કુફ્ફારભી યહાં સરકો ઝુકા દેતે હેં,
ઇસ અસર ખસ્તા જીગરકી ન ખબર લી દાતાર,
ન કહા ચેહભી કે જા તુઝકો રઝા દેતે હેં,

ગઝલ.

મેં દર પર તુમ્હારે આન પડા, લો મેરી ખબર દાતાર પીયા,
દીન રયેન તડપતા હેગા જીયા, લો મેરી ખબર દાતાર પીયા.
સીમાબ-સા દીલ બેતાબ રહે, નતો ચયેન રહે નતો ખાબ રહે,
સબ દોસ્ત હો દુશ્મન દાબ રહે, લો મેરી ખબર દાતાર પીયા.

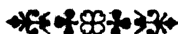
કભી સુખકી ન દેખી એક ઘડી, કયસી જાન બલામેં આન પડી,
રાહત ન મીલી હે મુઝકો જરી, લો મેરી ખબર દાતાર પીયા.
ફર્યાદ મેં જો ઉસસે કીયા, કોઇ સુનતા નહીં મજબુર હુવા,
લાચાર હો આપસે કેહને લગા, લો મેરી ખબર દાતાર પીયા.
મેરે હાલે ગરીબીપે કીજે નઝર, મુઝે સૈયદ અલી નહીં આતા સબર,
ગઇ હીરસો હવામેં ઉમ્ર ગુજર, લો મેરી ખબર દાતાર પીયા.
મયે જામ જમાલકા હો નીઝામી, કરો શાદ પીલાકર સરવરે દીં,
તુ હે શાહ મેરા મેં ગુલામ કમીં, લો મેરી ખબર દાતાર પીયા.
યાવરકો જમાલ દીખાઓ જરા, કરો નઝરે લુત્ફ બરાયે ખુદા,
લબે દીલસે હે યેહી રોજ સદા, લો મેરી ખબર દાતાર પીયા.

ગઝલ.

મીરાં દાતાર પીયા બહરે ખુદા આજકી રાત,
જલવા અપના હમેં દીખલાદો જરા આજકી રાત,
મુદ્દતોંસે લીયે ફર્યાદ તેરે દર પર હમ,
બયઠે હેં અય શહા અબ સુનલો જરા આજકી રાત.
ગો ગુનાહ–ગાર હેં લેકીન હમેં ઉમ્મીદ હે ઝુરૂર,
અબ ટાલોગે હમારી સબ બલા આજકી રાત.
આપ ચાહેં તો હો હલ આનમેં મુશકીલ સબકી,
ઇસલીયે માંગતે હેં તુમસે દુઆ આજકી રાત,
સદકા હસનેનકા અબ અપને સવાલીકે તુફેલ,
કર અતા ફકીરકો અપની રઝા આજકી રાત,

ગઝલ.

અજબ દરબારે આલી હે મેરે દાતાર મીરાંકા,
મીલા કીસકો યે દરબા હે મેરે દાતાર મીરાંકા.
સભી સરકાર હે સાહેબ ન કુછ શક ઇસમેં તુમ જાનો,
બતાયે ફયજે મવલા હે મેરે દાતાર મીરાંકા.
ન કુછ ગમ હે ઇસીયાંકા ન ગમ હે નારે દોઝખકા,
વસીલા હે હમેં હાસીલ મેરે દાતાર મીરાંકા.
તમન્ના હો દીલી હાસીલ તો ફીર આઉં ઝીયારતકો,
ગુલામીમેં રહું યા રબ મેરે દાતાર મીરાંકા.
ખુદાકે ફઝલસે આતે હેં યહાં પીરો જવાં સારે,
હરએક મુશતાક આશીક હેં મેરે દાતાર મીરાંકા.

ગઝલ.

ક્યા શાન દેખો અપની મીરાં દીખા રહે હેં,
અબ હીંદુ ઓર મુસલમાં સરકો ઝુકા રહે હેં.
મજમા તો દેખો દરપર લાખોં સવાલી આકર,
હાલ અપની બે-કસીકા ઉનકો સુના રહે હેં.
યહાં આકે દંગ સબ હેં ક્યા રાઝ હે નીહાની,
કુમ કેહકે મેરે દાતાર મુરદે જીલા રહે હેં.
યે અદના એક કરીશમા મીરાં દીખા રહે હેં,
જીન ભૂત ઓર બલા સબજલ જલકે જા રહે હેં.

દે દે અસદકો દાતાર એક જામ બે-ખુદીકા,
પી પીકે દરસે તેરે લાખો હું જા રહે હેં.

ગઝલ.

આસતાના છોડકર બે આશીયાં હોને લગે,
અય વલી દાતાર દરપર આપકે રોને લગે.
રાહે લિલ્લાહ લીજીયે અપને મોહીબ્બોંકી ખબર,
નકદે દીલ ઇન હાથોંસે હયહાત હમ ખોને લગે.
અજ બરાયે મુસતફા ફર્યાદ-રસ સૈયદ અલી,
દોસ્તભી દુશ્મન હુયે તુખમે બદી બોને લગે.
આહ બદનામીકા ધબ્બા લગ ગયા મીટતા નહીં,
મીલકે ગર અહબાબ સારે હશ્ર તક ધોને લગે.
કોઇ કેહતા હે જુનુની કોઇ કેહતા હે બે-શરેઅ.
અબ હુયે બદનામ દાતા હોશ તક ખોને લગે.
આપકી ઇસ આતશે ઉલફતને ફુંકા તન બદન.
દેખકર હાલત મેરી પીરે મુગાં રોને લગે.
સી-નયે સંદુકસે દીલકો નીકાલે હો મેરે,
બે-દીલોંકી આહ-મેં કયસા અસર હોને લગે.
મુરગે બિસમીલસા તડપતા રોજો શબ યાવર ગુલામ.
કીસ તરેહ આરામસે વોહ બે-લીકા સોને લગે.

ગઝલ.

એક આલમમેં યે શોહરત હો–ગઇ
ઇસકો મીરાંસે મોહબ્બત હો–ગઇ.
જબસે મીરાંસે મોહબ્બત હો–ગઇ,
બન–ગયા સવદાઇ વહશત હો–ગઇ
એ–કસો લાચાર દર પર દેખ–કર,
દેખને વાલોંકો હયરત હો–ગઇ.
જો પડા આકર દરે દાતાર પર,
ઉસકો બાલા સબસે કિસમત હો–ગઇ
બન–ગયા પલમેં દગાસે શાહ વોહ,
જીસપે મીરાંકી ઇનાયત હો–ગઇ.
સબ મુઝે દીવાના સવદાઇ કહેં,
તેરી ફુરકતમેં યે નૌબત હો–ગઇ.
હું ગુનાહ–ગાર ઇસલીયે યારો મુઝે,
દરપે મીરાંકે નદામત હો–ગઇ,
અબ તલક મેરી ખબર કુછભી ન થી,
મીરાં દર પર તેરે મુદ્દત હો–ગઇ.
હે અસર સદકા યે સબ દાતારકા,
તેરી જવલાં જો તબીયત હો–ગઇ.

દાદરા.

મીરાં ખોલો ઘુંઘટીયા તુમ્હારી રે,
તુમ્હારે મુખડેપે જાઉં મેં વારી રે.
દેખી જો ખાબમેં તેરી તસવીરે માહતાબ,
શાને ખુદા મેં દેખકર બોલા હું બે-હિજાબ.
બીગડી બનગઇ મુકદર હમારી રે,
મીરાં ખોલો ઘુંઘટીયા તુમ્હારી રે.
સદકે મેં તેરી ઝુલ્ફ-કે હર તાર તાર પર,
કરતા હું દીનો ઇમાં મેરા આપકો નજર.
લે-લો લે-લો નજરીયા હમારીરે,
મીરાં ખોલો ઘુંઘટીયા તુમ્હારીરે.
રીઝવાંસે ના ગરઝ હે ના ગીલમાનો હુરસે,
ચાહતા હું દો જહાંમેં હીમાયત મેં આપસે.
મોહે ભા-ગઇ ચલનીયા તેહારીરે,
મીરાં ખોલો ઘુંઘટીયા તુમ્હારીરે.
કલોયર દીલપે દાગ હેં ઇસીયાંકે બે-હિસાબ,
ધુલવાને આપકે તઈં આયા હું બે-હિજાબ,
ધોદો ધોદો ગોદરીયા હમારી રે,
મીરાં ખોલો ઘુંઘટીયા તુમ્હારીરે.

ઠુમરી.

ધ્રુન બડી દરબારે મીરાં, મીરાંકે દરપે દાતારકે દરપે.
ચૌ-તરફ ફીલઆ હે બીચમેં રૌઝા ખીલ રહા ગુલઝાર—મીરાં
નીસદીન પલછીન નાબત ગાજે. આલા હે સબસે મઝાર—મીરાં.
દેસ બદેસસે આતે હેં સાઇલ દરપે ખુશીસે બે-શુમાર—મીરાં.
તુરબતમેં ફુલોંકા બારીશ બરસે, ખુશબોસે હે મેહકાર—મીરાં.
બેકલ બ્યાકુલ લોક હજારાં, કરતે હેં શોરો પુકાર—મીરાં
મીરાંકે ફયેઝસે ખાલી નહીં કોઇ, સબકા વોહ હે ગમખાર—મીરાં.

તરઝે-નાટક.

યા પીર આસમાને વીલાયતકે આફતાબ,
દાતાર લા-જવાબ.
મેં હું ફંસા ખરાબીયે દુન્યામેં બે-હિસાબ,
કર દીજે ઇતેખાબ.
બયઠા હું દરપે આપકે યા શાહ આઇયે,
મુદ્દતસે મુનેઝીર હું મેં લીજે ખબર શિતાબ.
સૈયદ અલ્લોકી મીરાં વલી કીજીયે મદદ,
હરએક બલા હે રદ.
ડાકન ચુડેલ ભુત પલીદોં-પે હો અઝાબ,
દીજે જલા શિતાબ.

તર્ઝ-મઝા દેને હેં કયા યાર.

મોરી નૈયાં કરદે પાર, પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર
પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર, પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર.
આયા હું તેરે દરબાર, હાથ જોડકે મેં સરકાર
તેરે રોંઝેપે બલહાર પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર
તેરી ભવં હેં કયા ખમદાર, તેરી ચીતવન હે તલવાર,
ઉઠાવે નાઝ તેરા જબ્બાર, પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર
મેં ડુબતા હું મુજધાર, પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર,
તુહી દે મુઝે આધાર, પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર.
આહા કયસી તેરી સરકાર, સેંકડો આતે હેં બીમાર,
હરદમ કહત હેં યેહી પુકાર, પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર.
કીસકો જીનને કીયા બેઝાર કોઇ ભુતોસે હે લાચાર,
બલાયેં કેહતી યેહી પુકાર પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર.
હસનેનકે તુમ દીલદાર, ઓર નબીકા તુમ-પર પ્યાર,
કહે શેર ખુદાકા પુકાર, પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર.
એક ગરીબ હું લાચાર, મુજાવીર તેરા ખીદમત ગાર,
વલીમીયા સગે દરબાર, પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર.

તર્ઝ-નાટક.

મોરે મન ધન ધન સૈયદ અલી બસ ગયે,
જીસકે દરસન બીન સુન સુન લાખો રાજન હેં તરસ ગયે-મોરે મન.
કરમકી જાપે રાખી નજરીયા, મેહરકે બાદલ વાપે બરસ ગયે,
નગર નગર બજા ફતેહકા ડંકા, આકે ઉનાવેમેં બસ ગયે-મોરે મન.

તર્જ—નાટક.

ચલો ચલો સખી સબ મીલ દાતાર પર જાયેં,
શીશ નવાયેં દરશન પાયેં, મેહર કરે કીરતાર—ચલો.
નરગીસ સોસન ચંપા ચમેલી મોગરા કેવડા લાયેં,
દાઉદી મોતીયા સેવતી ગુલાબકો ગુંથકે સેહરા બનાયેં.
ફુલકી ચાદર સાથ લે આયે, ઓર ચડહાયેં મકસદ પાયેં,
અય નસીમે બહાર, હાં અય નસીમે બહાર—ચલો.
સૈયદ અલી મોહે દીદ બતાયેં, પાસ બુલાયેં નયેન મીલાયેં,
જાન કરૂં બલહાર, હાં જાન કરૂં બલહાર—ચલો.
યાવર કમતર કેહતા હે રોકર, રોતોંકો આપ હંસાયે,
તીશના આએ વિસાલ હું દાતા મેહરસે મુજકો બુલાયેં.

તર્જ—અજી છોડોજી હાથ.

ચલો દેખો મઝાર, મારે દાતાકા યાર,
વાંપે બની કયસી બહાર, વાહ વાહ વાહ.
મુશ્કો અંબર મેહકાર, ચડે ફુલોંકે હાર,
ખીલા કયસા ગુલઝાર, અજી વાહ વાહ વાહ.
કીતને ઉમ્મીદ-વાર, કરે હરદમ પુકાર,
સુનો મીરાં દાતાર, જરા વાહ વાહ વાહ.
કરો મકસદ બરાર, નહીં દીલકો કરાર,
તાકે પાવેં કરાર, હમેં વહ વાહ વાહ.

જીસે નાહો કરાર, જાઓ મીરાં દાતાર,
હોગા બેડા તો પાર, અજી વાહ વાહ વાહ.
પડે જુતોંકા માર. કરે જીનાત પુકાર,
રજા દેદો દાતાર, હમેં વાહ વાહ વાહ.
બડે ઝાલીમ સરદાર, ભુત જીન્નોંકે યાર,
કહે હો-ગયે લાચાર, હમેં વાહ વાહ વાહ.
કહીં લાખોં હજાર, ચલે આવેં દરબાર,
ખુશી હો બે-શુમાર. જાયેં વાહ વાહ વાહ.
ખુલા ફૈયઝી બાઝાર, કયસી દેતા બહાર.
દેખો હોકે હુશીયાર, જરી વાહ વાહ વાહ.

તર્ઝ—નઝર આ ગયો બાલમ,

નઝર આ-ગયો મીરાં મોરે સપના,
મોરે સપના પીયા મોરે સપના—નઝર.
વોહ ઝુલ્ફ નાગની જયસે તુમ્હારે.
મોહે ડસ ગઇ ડસ ગઇ મોરે સપના—નઝર.
વોહ મસ્ત આંખેં ગઝબ નઝારા,
મોહે તીર લગા ગયે મોરે સપના—નઝર.
તોરે ગાલ ગુલાબી લબોંપે લાલી.
મોહે તીર લગા ગયે પ્યારે સપના—નઝર.
કયસી દીની બશારત બશારત શાહકો,
જયસે—મોહે દો હુકતા પ્યારે સપના—નઝર.

તર્જ-મન માયાના કરનારે.

સૈયદ અલી દરશન દો વહાલા.
ઉભી રહી હું કરૂં છું કાલાવાલા—સૈયદ અલી.
મેંતો-રે માંગી તમ પાસે રે કાયા,
લાગી છે તારા મુખડાની માયા,
અમર રહ્યા છો ગસ્તી માંના જાયા—સૈયદ અલી.
સૈયદ દુલા લાગો છો પ્યારા,
ઘડી એક ન મેલું હું ન્યારા,
હો જીરે મારા પ્રાણ થકી પ્યારા—સૈયદ અલી.
સૈયદ-મીયાં અબુ-બુમીયાંનાં છો વીરા,
હમઝારે શહીદ મામા છે તમારા,
વજીર નથ્થુ શહીદ બહુ સારા—સૈયદ અલી.
વહાલારે તારા સેહરાની છબ ન્યારી,
કાંકણુ ઉપર હું જાઉં વારી વારી,
વહાલારે તારી લટ છે ઘુંઘર વારી—સૈયદ અલી.
દામારે બાઇ માતાએ ધવડાવ્યા,
રત્ન જડીત પાલણે પોઢાડયા,
હુરાંરે પરીયાંએ હાલરડાં ગાયા—સૈયદ અલી.
વાહવારે તારી દરગાહ બહુ સાજે,
સવારે સાંજે ચોઘડીઆં વાગે,
તેતો રે સુણી ભુત બલા ભાગે—સૈયદ અલી.
શોભે છે સોનાં ચાંદીનાં કઠેરા,
ઝુમ્મર અને હાંડીનાં ઝમકારા,
ભટકે છે ચંદા સુરજ ને તારા,—સૈયદ અલી.
મૌલુદો ને કુરઆનનાં રસીયા,
સુણી સુણી મગન થઇ હસીયા,
નંદ કુંવરના રદયમાં વસીયા—સૈયદ અલી.

તર્ઝ—પુરા થયા છે ખેલ.

આવો મીરાં દાતાર, સજ્જનો આવો મીરાં દાતાર.
ચાર-બાજુએ ચોસઠ મેહરાબો, રેહવા કાજે સુખકાર—આવો.
લાખો હજાર જ્યાં દર્દી આવીને સાજાં થાય નીરધાર—આવો.
આસ વિનાનાં બિકટ દર્દોનો, પલમાં થાશે સંહાર—આવો.
મંતર તંતર જંતર જાદુ, થાશે બળીને સો પાર—આવો.
પૈસા વિનાનો લાભ લેવા ચુકશો નહીં લગાર—આવો.
ખુદા તાલાએ ભલે સરજ્યા, દુઃખ ભંજન દાતાર—આવો.
ઉંઝા સ્ટેશન ગામ ઉનાવે, છે દાતારનો દરબાર—આવો.
ખાદીમ મોહંમદ શીશી નમાવી, વિનવે વારંવાર—આવો.

તર્ઝ—જાજારે શું રીસાયે રસીલી.

દાતારે શું ટવલાવે રસીલા તારો ચહેરો જોવા દે,
ચંદ્ર વદન તારા મુખડા પર વારી વારી કરવા દે,
પોપટ પુરો જઇ ફસાણો, પીંજરની માંહે.
કહું કર જોડી તને સીસ નમાવી, મને છુટો ફરવા દે.
માછલી બીચારી ટળવળ કરતી પૃથ્વીની માંહે,
સુન વિનતી મારી ઉર ધરી જળમાં તરવા દે.
બુલ બુલ ઉડી ઉડી ફરતું તમારા બાગની માંહે,
હવે તુજ સેવક પર મેહર કરી, બાગમાં વસવા દે.

એક મને આધાર તમારો જગતની માંહિ,
દુર, કરી મને દુખના ઘરથી સુખમાં વસવા દે.
આરતી તારી મેં મન ધારી રદયની માંહિ,
હવે ઝટપટ મુજને બોલાવી, દરશન કરવા દે.

તર્ઝ-સાંભળને મા તું મારી.

તમે સાચા સૈયદ સુખકારી, મીરાં જાઉં હું તમપર વારી,
આમે ગામ ઉનાવે વસીયા, દુઃખી જનોનાં મુખડાં હસીયા,
છો દુખ ભંજન સુખકારી, મીરાં જાઉં હું તમપર વારી,
તારી દરગાહ બની ગુલજારી, શોભે સોનાં ચાંદીની જારી,
દેખી સુખ પામે આજારી, મીરાં જાઉં હું તમપર વારી.
આવે દરશન કરવા નરનારી, લાવે માનતા ભારી ભારી,
નીત મેળો તમારો જારી, મીરાં જાઉં હું તમપર વારી.
જાદુ જીનો બળી પોકારે, નથી રહેવું મીરાં હમારે,
એવી અજબ કરામત ભારી, મીરાં જાઉં તમપર વારી.
નીત હીંદુ મુસલમાન આવે, શીશ નમી નમી પોકારે,
દાતા લોને ખબર હમારી, મીરાં જાઉં હું તમપર વારી.
મને લાગી છે મુખની માયા, દો દર્શન રાસ્તી જાયા,
મોહંમદ મીયાં કહે પોકારી, મીરાં જાઉં હું તમપર વારી.

તમામ શુદ.